

Подих рідного дому

10 вересня 2024 року в Пряшеві відбувся воркшоп з питань сучасного стану вимушених переселенців з України.

Павло Богдан, голова ЦР СРУСР, під час відкриття сказав, що воркшоп є складовою частиною широкого міжнародного проекту. Головним партнером є Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою (Львів, Україна), з яким СРУСР утримує довгорічну співпрацю. Метою цього проекту є зосередити інформацію про те, як рідна країна вирішує питання вимушених переселенців з України і як до нього включаються громадянське суспільство, органи державної влади та місцеве самоврядування. По-

▲ Модератор воркшопу Павло Богдан.

▲ Активну участь у роботі воркшопу взяли представники міста Пряшева і організації «Людина в небезпеці».

дібні воркшопи вже відбулися в Чеській Республіці, Польщі та інших країнах.

Воркшоп відбувся в Словацько-українському культурному

та інформаційному центрі в Пряшеві. Якраз тут від самого початку війни Росії проти

вацького центру партнерства.

Павло Богдан розповів про досвід Союзу русинів-українців СР в праці з біженцями з України. Діяльність СРУСР зосереджена на збереженні і розвитку культури русинів-українців. Ознайомив з широким спектром діяльності організації, зокрема, розповів про діяльність в галузі культури, таких як розвиток народної художньої самодіяльності, організування фестивалів, видавничу діяльність. В міру можливостей до цієї роботи СРУСР залучає біженців, щоб вони на території Пряшева відчували, що тут існує українське мовне середовище і щоб в чужомовному середовищі Словаччини мали можливість відчувати подих рідного дому. В ході воркшопу прозвучали і питання про вплив мігрантів з України на життя української національної меншини Словацької Республіки. В медійному просторі вже повністю обходять мовчанкою українську національну меншину Словаччини й ототожнюють її з хвилею української міграції після початку російської війни проти України в лютому 2022 року.

Російські імперські амбіції привели людство на межу третьої світової війни. Найбільше страждальцями зараз несе український народ. Людство у прямій трансляції бачить, в якому стражденому становищі опинилась Україна через російську агресію. Боляче, що найбільше потерпають ті найменші захищені – діти, а матері, будучи в крайній ситуації між життям і смертю, шукають захисту для се-

▲ Під час роботи воркшопу.

бе і своїх дітей в чужині. Словаччина стала для багатьох з них тимчасовою домівкою. В центрі уваги були, зокрема, питання адаптації біженців. Серед труднощів адаптації біженців найчастіше називають мову, фінансові труднощі та пошук житла. Зокрема, українські біженці мають високе бажання повернутися додому в Україну, хоч сучасний стан їм це не дуже дозволяє. Проте нерідко спостерігається нездорове явище, коли частина суспільства хотіла б бачити українців не лише адаптованими, але вже й асимільованими. Біженці протягом тривалого часу не можуть позбутися стресу, нерідко українці з вищою освітою змушені виконувати працю, для якої не потрібна жодна кваліфікація, відчувається й певна упередженість до українців у частині суспільства.

Особливий інтерес викликали виступи представників міста Пряшева, Округного уряду в Пряшеві, зокрема, неурядової, неприбуткової організації «Людина в небезпеці» (Clovek v ohrozeni), яка була заснована більше двадцяти років тому групою журналістів. Їх спонтанна

гуманітарна допомога біженцям призвела до необхідності створення організації, яка б безпосередньо реагувала на кризові ситуації.

У роботі воркшопу взяли участь і виступили в дискусії Зузана Петрикова і Даніела Баранова (місто Пряшів), Мілан Коркобець з Об'єднання пенсіонерів (Пряшів), Петро Худик, предноста Округного уряду (Пряшів), Растислав Матей з організації Clovek v ohrozeni (Пряшів), психолог Оксана Самойленко та Марія Кузнецова, які безпосередньо допомагають біженцям, Даніела Демова з Пряшівського університету, Йосиф Юрчишин, голова Регіональної організації Словацького синдикату журналістів (Пряшів), сестра Катерина, ЧСВВ, Михайло Колібачук (Українсько-словацький центр партнерства) та ін.

Воркшоп вчоргове довів, що сучасне словацьке суспільство змушене адаптуватись до нових умов, які зумовлені сучасними геополітичними викликами і напливом мігрантів з різних країн.

Мирослав ЛЮК.
Фото автора.

Допомагати біженцям з України – це ціле мистецтво

Сучасний світ вже не існує без іммігрантів – людей, які з різних причин змушені або хочуть покинути свою батьківщину і виїхати в інше місце, де вони мають певні гарантії того, що їхньому життю не загрожує пряма небезпека. За даними Міжнародної організації з міграції (International Organization for Migration – IOM), загальна кількість міжнародних мігрантів зросла з приблизно 173 мільйонів у 2000 році до трохи менше 300 мільйонів сьогодні. Якби міжнародні мігранти заснували державу, вони створили б четверту за чисельністю населення країну в світі після Китаю, Індії та США, з чисельністю населення, приблизно рівною Індонезії. Якби всі іноземці в Словацькій Республіці були сконцентровані в одному місці, вони створили б місто, яке за чисельністю населення дорівнювало б Кошицям і Попраду разом узятим.

Збройна агресія Російської Федерації проти України з 2014 року, вища фаза якої розпочалася в лютому 2022 року, створила ситуацію, коли близькі нам люди в різний спосіб були змушені покинути свої домівки. Вони приїхали до Словаччини, і так само до Пряшева. Війна ще не закінчилася, і вони тут.

На додаток кілька цифр від Євростату, статистичного уряду Європейського Союзу (ЄС). На кінець 2023 року в ЄС налічувалося 4,31 мільйона біженців з України з тим-

часовим захистом. Більшість з них, 1,25 мільйона, перебували в Німеччині, що становило 29 відсотків від загальної кількості українських біженців в ЄС. За нею йдуть Польща, яка прийняла понад 950 тисяч біженців (22,1%), і Чехія, яка прийняла понад 373 тисячі осіб (8,7%), що рятувалися від війни в Україні. У Словаччині на кінець 2023 року налічувалося 114 226 таких біженців, що становить менше трьох відсотків від загальної кількості.

У цьому контексті дуже корисним був воркшоп Союзу русинів-українців Словацької Республіки. По суті, кожен з учасників дискусії говорив від імені «своєї» організації про досвід «підтримки вимушених мігрантів з України». Їхній досвід, коли змушені були «на льоту» справлятися з досі невідомою ситуацією, є дуже корисним і може бути використаний у майбутньому.

Звичайно, все не так зовсім рожеве. Антиіммігрантські, а отже, й антиукраїнські настрої присутні в словацькому суспільстві, але також і тут, у нашому регіоні. Їх підтримують і деякі представники політичних партій, що не може радувати. Біженцям з України нелегко жити в Словаччині – і, звичайно, ніде інде. Вимушене вирвання з рідних коренів принесло цим людям багато проблем. У кожного з них своя історія. Часто дуже сумна – пов'язана з пошуком роботи, да-

ху над головою (звичайно, з питанням, за скільки).

Ця ситуація, однак, також дозволила виявитися великій громадянській солідарності, великому товариству – як кажуть, у біді пізнаєш найкращого друга. Хвиля волонтерства сьогодні не така велика, як, наприклад, у 2022 році, але серед нас достатньо людей, які без-

корисливо допомагають біженцям.

Однак у всій цій складній ситуації люди з України також повинні відчувати себе тут, з нами, бажаними гостями. Вони дуже чутливі до будь-яких жестів порозуміння. Вивісити український прапор на будівлі, зробити щось проукраїнське в очах громадськості. Показовим є нещодавній приклад з Бардієва, який сколихнув рівень громадської думки не лише в цьому місті, але й у ширшому регіоні. Мер цього міста прийняв російського посла,

а американського посла приймав приблизно двома тижнями раніше, тобто плюралізм на практиці був таким, яким він має бути. Однак, оскільки російська агресія триває, жест у вигляді прийому в ратуші для тих, хто виїхав з України і знайшов тимчасовий притулок у Бардієві, також був би доречним. Або підняти український національний прапор на будівлі ратуші? Важко щось радити, про смаки не сперечаються...

Йосиф ЮРЧИШИН.

Створюють Раду Уряду в справах національних меншин

Цими днями йде інтенсивна робота по створенню Ради Уряду у справах національних меншин. На чолі Ради буде прем'єр-міністр СР, а заступником голови Уповноважений уряду у справах національних меншин.

Представники окремих національних меншин сформулюють палату в Раді, яка буде складатися з 27 членів.

Це впливає з проекту Положення про Урядову Раду у справах національних меншин, який був представлений на міжвідомчу процедуру коментування.

Представники національних меншин будуть номіновані до палати організаціями, що займаються питаннями підтримки та розвитку національних меншин.

Таким чином, угорська національна меншина буде мати сім представників, ромська – чотири, русинська – три, чеська та українська – по двоє, а решта – німецька, польська, моравська, російська, болгарська, хорватська, єврейська, сербська та в'єтнамська національні меншини – по одному представнику від кожної з них.

До складу Ради також увійдуть представники центральних органів державної влади та постійні члени Ради без права голосу. Рада буде експертним, консультативно-дорадчим, координаційним, дорадчим та ініціативним органом Уряду з питань, що стосуються національних меншин, етнічних груп та їх членів, а

також буде діяти як експертний орган у сфері імплементації Європейської хартії регіональних мов або мов меншин та Рамкової конвенції про захист національних меншин.

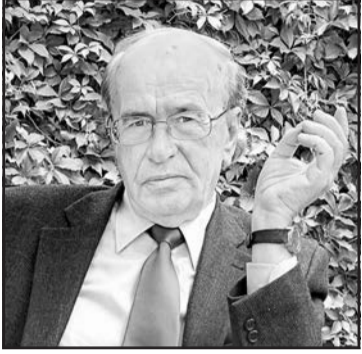
Створення окремої Ради Уряду Словацької Республіки у справах національних меншин пов'язане з поправкою до Закону про організацію діяльності уряду, яка була схвалена Національною Радою Словацької Республіки наприкінці червня.

Наразі сфера національних меншин перебуває у віданні Ради з прав людини, національних меншин та гендерної рівності при Уряді Словацької Республіки.

Дж.: TASR.

Система Мілана Бобака (Штрихи до портрета)

Вже на початку своєї літературної творчості Мілан Бобак мав вироблені свої життєві і суспільні позиції, якими жив і

з якими живе у своєму житті й у тому, що виконував і виконує. У вірші *Вступаю у відділення...*, надрукованому в колективній збірці поезій *Пригоріці весни*, він писав: *хочу міряти усе системою Мілана Бобака.*

Якою була і якою є система життя і творчості Мілана Бобака? Як він жив, що робив і виконував, про що і як він писав у своїх поезіях, що і як він зображував, що виражав і що намагався викликати у свого читача?

Мілан Бобак після закінчення вищого навчального закладу аж до виходу на пенсію працював на редакторській та журналістській роботі. Він був головним редактором дитячого журналу *Веселка*. Редагуючи журнал, він відкривав і заводив у ній такі рубрики, про які прихильно і як зразок для себе брав літературний журнал *Жовтень* у Львові в Україні. У період нормалізації, коли ряд письменників було усунуто з літератури, він тихо підтримував і допомагав їм.

Мілан Бобак є автором ряду поетичних збірок, перекладав із словацьких поезій та автором різних статей. Доба, у

якій ми жили, була непроста. Він бачив її складність і недовершеність, бачив, які проблеми вона несе у собі і все це по-своєму втілював у своїх поезіях. Його вірші не мають характер одописних образів, не оспівують її мажорних сторінок, а відмічають питання і проблеми, якими жила сучасна людина, що її пригнічувало, що її гальмувало у поступі, що її задовольняло, що її турбувало і розлашувало та що її зцілювало. У житті є вовки й люди, спів і виття, вічне шукання, навколо є й мла та й печаль, знаходить душі причал. Він ставив на вид цінність, вартість.

*Вік жити на підказку,
Пройматись духом фраз,
Базік і дурнів величати,
А потім як себе назвати?*

Мілан Бобак виступав і на патріотичні теми. Писав про міцність національного коріння.

*Збирає нас
прах предків
і вічне рідне слово,
ще й мамине
— Чекаю.*

Повертайте скоріш.

Роздуми про свій народ, його минуле сягали й долі України. Рядки його поезії відображали й передчували хід історичних подій в Україні.

Поезія Мілана Бобака за слугує ширшого обговорення навіть і після того, як було сказано вже у книжці про його поезію у недавньому минулому.

Й. ШЕЛЕПЕЦЬ.

*Вітаємо Мілана Бобака з
життєвим ювілеєм – 80-річчям,
бажаємо йому міцного
здоров'я, творчого горіння і
невтихаючих пошуків тайни
людського буття.*

Редакція.

Премія за «Останню справу»

Приємна новина дійшла до нас з Черкас. Професор Володимир Поліщук, голова Черкаської обласної письменницької організації поінформовав, що письменник, перекладач **Іван Яцканин** став лауреатом Всеукраїнської літературної премії в галузі художнього перекладу імені Миколи Терещенка 2024 року за переклад збірки оповідань словацького письменника Леопольда Лаголи «Остання справа».

Що ми знаємо про українсько-го поета і перекладача **Миколу Терещенка** (1898-1966)? «Лаботорія» (1924) – перша його збірка поезії. Спершу належав до групи символістів «Музагет». Микола Терещенко перекладав з російської, білоруської, польської, французької, словацької

▲ Письменник, перекладач **Іван Яцканин**, лауреат Всеукраїнської літературної премії ім. Миколи Терещенка.

(Ш. Жари, М. Ферко), чеської (Й. Гора, К. Я. Ербен) мов. Найбільшим його перекладацьким здобутком є антологія «Сузір'я французької поезії».

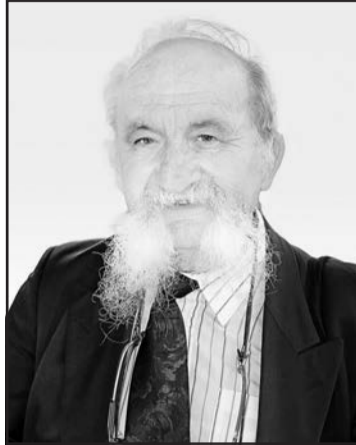
(яф)

▲ **Микола Терещенко.**

Микола Мушинка (20.2.1936 – 12.9.2024)

Прощальне слово, яке виголосив **Павло Богдан**, голова Центральної ради СРУСР, на похороні Миколи Мушинки 16 вересня 2024 року в Домі печалі в Пряшеві

Vážená smútiaca rodina, vážené smútočné zhromaždenie!

Шановна жалобна родино! Шановне жалобне зібрання!

«Колеса крутяться, літа минаються» – співаєтьс в одній пісні. Так, літа минаються, люди приходять і відходять – цей кругообіг в природі ніхто не здатний зупинити, кожний це собі усвідомлює, та все-таки... Та все-таки вістку про те, що хтось близький, знайомий відійшов у вічність сприймаємо тяжко і з болем. І чим більш відома людина, тим більше коло тих, яким це приносить жаль, але й спогади про життя, співпрацю чи просто про зустрічі з цією людиною.

Сумна вістка, яку ми кілька днів тому довідалися, теж глибоко вразила величезне коло людей – широку громадськість Словацьчини, але й весь україністичний світ. Відійшов у вічність активний науковець, громадський і культурний діяч, фольклорист, етнограф, публіцист – АКАДЕМІК МИКОЛА МУШИНКА.

Він вийшов із скромного середовища. Світло світу узрів 20 лютого 1936 р. в мальовничому селі Курові на Бардіївщині. Тут же здобув початкову освіту, а з 1947 року почав навчатися в Пряшівській російській гімназії. У зв'язку з тогочасною шкільною реформою, три роки вчився в Бардіївській середній школі, але з 1951 р. він знову повернувся в Пряшів, де став учнем Одинадцятирічної середньої школи. Незабаром російську мову навчання замінила українська, і Микола належав до перших випускників Української одинадцятирічної середньої школи, яку закінчив атестатом зрілості в 1954 році. Бажання вчитися спрямувало його кроки в столицю тогочасної Чехословацьчини – Прагу, де він став студентом перекладацького відділу Інституту російської мови та літератури, але в той же час також відвідував лекції з україністики у відомого професора Карлового університету Івана Панькевича.

У 1958 р. М. Мушинка з відзнакою закінчив празький інститут. На деякий час повернувся в Східну Словацьчину і учителював в селі Маргань. Коли в 1960 р. при кафедрі української мови і літератури Філософського факультету Університету ім. П. Й. Шафарика (нині Пряшівський університет) було засновано кабінет народної словесності, М. Мушинка став науковим асистентом.

На філософському факультеті розпочався стрімкий науковий злет молодого дослідника. Він вступив до наукової аспірантури і в 1964-1966 рр. його направили на трирічне стажування в Київ. Перебуваючи в Україні, молодий аспірант встановив тісні контакти з тамтешнім дисидентським рухом (І. Дзюбою, І. Світличним, Л. Танюком, І. Драчем, Д. Павличком, Г. Кочуром, Б. Антоненком-Давидовичем та ін.), з людьми, яких переслідували, але які не побоялися, вистояли неприянь долі й торували шлях до самостійної України. Результатом було те, що контакти М. Мушинки не залишилися непоміченими поліцією і кандидатську дисертацію «Володимир Гнатюк – дослідник фольклору Закарпаття та його зв'язки з чехами і словаками» захистив не в Києві, а в Карловому університеті (1967), ставши кандидатом мистецтвознавства (CSc.). В той же час він на Пряшівському філософському факультеті здобув звання доктора філософії (PhDr.).

Кінець 60-х років був надзвичайно плідним для талановитого дослідника. Він почав утримувати контакти не лише з вченими-україністами України, але й зі західних держав – Франції, США, Канади, Німеччини, Італії – публікував статті, наукові розвідки, монографії... Крім того, в 1965 р. він ініціював видавання Наукового збірника Музею української культури у Свиднику. Це видання, яке виходить і нині, залишається найпрестижнішим науковим україністичним виданням в Словацьчині. В Пряшів-

ському університеті поруч із науково-дослідною працею, М. Мушинка вів курс українського фольклору та читав лекції в празькому Карловому університеті. Зміна політичного клімату в тогочасній Чехословацьчині зумовила, що із-за своїх політичних переконань і зв'язків з «неблагодійними» представниками україністики в Україні та за кордоном, М. Мушинку було звільнено з роботи на Філософському факультеті. Фольклорист і науковець майже на двадцять років опинився поза закладом, який своєю невтомною працею допомагав будувати. Був безробітним, пастухом корів і кочегаром, але всупереч тому не залишав польових досліджень, продовжував вивчати архівні матеріали, утримувати зв'язки з реномованими науковцями та діячами. Іншу людину така доля зламала б, але М. Мушинка в 1990 році повернувся на колишнє місце роботи – на Філософський факультет в Пряшеві. І тоді він повною мірою присвятив себе не лише науці, але й культурній та громадській діяльності. В тому ж році його було обрано членом професорського складу Українського вільного університету в Мюнхені, тоді з його ініціативи в Пряшеві було засновано Асоціацію україністів Словацьчини, а в 1994 р. заснував Наукове товариство ім. Шевченка в Словацьчині.

У 1992 р. перед вченою радою Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії Національної академії наук України в Києві М. Мушинка захистив дисертацію на ступінь доктора філологічних наук (перший доктор наук з-поза меж України), у 1996 р. за вагомих внесок у дослідження українсько-словацьких історичних і культурних зв'язків одержав Почесну відзнаку Президента України, а в 1997 р. НАН України його обрала іноземним членом Національної академії наук України. Довгі роки він очолював Науково-дослідний відділ Кафедри української мови і літератури. Аж до відходу на пенсію в 2003 р., крім наукової роботи, читав лекції, викладав етнологічні та фольклористичні дисципліни.

Діапазон наукових зацікавлень ювіляра дійсно широкий. Його праці, які нараховують майже сотню книжкових публікацій, брошур та редактованих ним збірників, кілька сот наукових розвідок, понад тисячу публіцистичних статей, майже 500 рецензій, торкаються фольклору, етнології, історії, літератури, мистецтва, культури тощо. Водночас він підготував понад сто виступів на наукові конгреси, конференції і семінари, які персонально відвідав. У своїх роботах, крім основної теми свого наукового спрямування – фольклористики (згадаймо хоч би книжкові видання *З глибини віків*, 1967; *Срібна роса*, 1970; *Фольклор Руснаках Войводини*, 1988; *Народна культура південних лемків*, 1988; *Заповіт предків*, 1994; *Лемко на фоні Радоцини*, 2001; *Голоси предків*, 2002), він у світ виніс забутих, напівзабутих і заборонених українських діячів (*Книжковий знак шестидесятників*, 1972; *Науковець з душею поета*, 1983; *Володимир Січинський і народна культура русинів-українців Словацьчини*, 1995; *Розмови з однодумцями*, 2004), представив нові погляди на порушені питання тощо (*Володимир Гнатюк – дослідник фольклору Закарпаття*, 1975; *Збірник пам'яті Івана Зілинського*, 1994; *Лицар волі*, 1995; *Іван Голубовський*, 2002 та багато інших). З тематичного боку роботи М. Мушинки годі перерахувати. Крім основних зацікавлень, він писав також про життя українців у різних країнах світу, про українську еміграцію в Чехословацьчині, про долю фондів Музею визвольної боротьби в Празі, про стан і позиції української національної меншини в Словацьчині, займався історією місцевих сіл... Важливі його багаті фольклорні записи з польових досліджень в українських селах Словацьчини, Польщі, колишньої Югославії, Румунії, західної Чехії та південної Моравії.

Якщо об'єктивно і в повній сукупності оцінити всебічну діяльність Покійного, дійдемо висновку, що він, очевидно, не лише людина з найбільшою кількістю міжнародних контактів і співпрацівників з-поміж україністів Пряшівщини, але й людина з найширшим діапазоном наукових зацікавлень – його праці торкаються фольклору, етнології, історії, літератури, мистецтва, культури тощо. Водночас його можна вважати вченим з найбільшою кількістю надрукованих робіт.

Та не лише наукових. Він був членом Президії ЦР СРУСР, готував сценарії фольклорних програм різних фестивалів, як, напр. Свята культури русинів-українців Словацьчини у Свиднику. І ніколи не забував свій рідний Курів, де довгі роки працював з фольклорним колективом *Курівчан*.

Життєвий шлях академіка Миколи Мушинки не був легким, але перешкоди він завжди зміг подолати. Глибоко сумуємо з приводу непоправної втрати і у цей тяжкий час висловлюємо рідним та близьким Покійного глибоке співчуття. Подивляємо його жертвенність, ставлення до рідного народу. Пам'ять про нього залишиться в наших серцях і користатися нею будуть не лише сучасники, але й наступні покоління.

Честь і вічна йому пам'ять!

Село під Дзвином – Руська Волова

В кінці 15-ого століття в селі Руська Волова, що тепер на Снинщині, народився розбійник Федір Головатий. Він діяв на Земпліні, Спиші, Абові із при-

▲ Ева Турбакова.

близно п'ятдесятичленною ватагою розбійників. Між ними були і його брати Данко і Васько. У 1495 році йому стягли голову в Требишові. Говориться, що біля села Руська Волова у Настасі, на вершці Копито схований його скарб, який ще до сьогодні ніхто не знайшов. В рідному селі Головатого на будинку сільського уряду помістили пам'ятну дошку. Але першу письмову згадку про село пов'язують аж з 1609 роком.

Ми попросили старостку села

Поему написано після розпаду Австро-Угорщини, коли Закарпаття увійшло до складу Чехословаччини, тому у творі віддзеркалюються тогочасні політично-етнологічні погляди Гренджі-Донського: про те, що русини жили на південних схилах Карпат до приходу угрів, які в той час стояли на нижчому від слов'ян рівні суспільного розвитку («проклята орда», «дики мадяри»); про те, що білі хорвати склали єдине ціле із східними слов'янами (синьо-жовтий прапор над замком Латорця).

На основі цього тексту Гренджа-Донський написав поему «Князь Лаборець», яку опублікував у збірці «Квіти з терня» (Ужгород, 1923). Закінчується цей епічний твір майже так, як у хроніці Аноніма: із тілом убитого у бою князя кінч скочив у річку Свіржаву, яку після того назвали Лаборцем.

Балада «Князь Лаборець» Марійки Підгірянки

Вперше цю баладу надрукувала «Руська нива» (1922, 8 червня), затим її передруковано у журналі «Підкарпатська Русь» (1923, ч. I, с. 16-19), потім – у «Читанці для 2 і 3 шкільного року» (Прага, 1925, с. 115-116) і у читанці О. Маркуша та Ю. Ревая для 3-4 шкільного року народних шкіл «Отчина» (Прага, 1931, с. 86-88)... Цим твором школа поширювала міф про Лаборця.

Ой у городі та в Ужгороді
Великий смуток настає

в народі.

Великий смуток, журба велика,
Бо край напала ватага дика, –

так починається балада. Сум, відчай викликані тим, що на край руський напала орда Арпада, наступає від Мукачеве, руйнуючи усе на своєму шляху. Князь Лаборець скликає бояр на раду, одні пропонують покортися ворогові, інші радять дати відсіч зайдом:

За віру биймось і за свободу,
Піддержим чесне ім'я народу!

Князь організував захист

пані Еву Турбакову, щоб вона нам розповіла про своє село, бо вона є і його уродженка.

– Пані старостко, пам'ятаю, що ми з фольклорною групою Ублянка були співати на урочистому акті відкриття пам'ятної дошки Федорові Головатому. Пригадаймо читачам цю подію.

• Я тоді була молодою старосткою. Це відбулося 30 вересня 2000 року. З ініціативою виїшла Регіональна рада СРУСР в Гуменному, яку підтримала Центральна рада, зокрема, голова організації Іван Лаба.

– Тож скільки років ви уже головою села. Що вам вдалося зробити, а що ні?

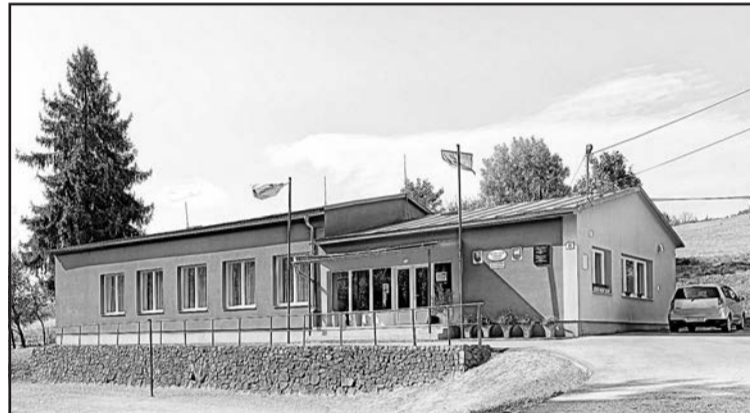
• Якщо добре порахувати, то уже 32 роки. У такому малому селі багато що не можна зробити, але для жителів ми покладали місцеві комунікації, автобусні зупинки, виновили Сільський уряд, покладали прополки на кладовищі. Робили такі акції, як *Похід по стопах Головатого*. На Копиті ми поставили притулок, який по роках під тягарем снігу розвалився. Майже кожного року ми здійснювали турніри у волейболі, а цього року, по довшій перерві, нам його вдалося відновити. 5-ого травня зіійшлося 6 команд: з нашого села – юніори і сеньйори, чоловіки з Кленової, жінки та чоловіки з Снини і команда з волишнього села Руське. Ми також у співпраці із

мисливським товариством готували бали, на котрих сходилися жителі з навколишніх сіл.

– У Руській Волові в 1720 році було 11 хат і млин, у 1787 – уже 19 будинків і 166 жителів. А майже через двісті років, у 1970 році, тут жило 362 людей. У 1980 р. – 292, у 1991 р. – 185, у 1993 р. – 166, у 2000 р. – 134, 2010 р. – 106, а в 2015 році – 99 осіб. Який тепер склад жителів?

• В січні 2004 року тут жило 79 людей, з того до 18 років – 1, від 19 до 30 – 8, до 64 р. – 21, над 64 р. – 49, найстаршим є 88-річний Юрій Соломон.

Найбільшою проблемою є

▲ Будинок Сільського уряду в Руській Волові.

мало молодих людей. Початкову школу скасували у 1978 році. Село вмирає, а тим, котрі вертаються додому тільки на літо,

ми дуже вдячні. Хати купують чужі люди...

Найтяжчими для наших людей є зимові місяці. У нас не маємо газового підключення, то всі опалюють дровами, не маємо водопостачання, ні каналізацію.

– На жаль, села вмирають не тільки у вас, але і всюди навколо. А якісь туристичні пам'ятки є, щоб хоч туристи приходили у село?

• Так, так. Села вмирають. Роботи нема. А туристи у нас можуть подивитися церкву Йоана Хрестителя із 1891 року, а через гору Настас можна добратися до села Улич і далі до Новоселиці.

– Народилися в селі визначні люди?

• Ми гордимось тим, що у нас народилися пані Анна Старостова (1943-2015), солістка опери Словацького національного те-

атру, генерал Ян Піпта та сім'я Піптових, які живуть у Братиславі і які відомі тим, що співають історичні ренесанс пісні.

КНЯЗЬ ЛАБОРЕЦЬ в літературі і художній творчості (5)

Ужгорода, та ворожа сила – як чорна хмара, як чорна ріка. Слуга подає князеві коня, аби тікав, та вороги наздогнали його:

Так над рікою вбили Лаборця –
І зчервонила ту воду кровця.
Одтогди річка та Лабориця
На вічну пам'ять князеві

зветься.

Народно-поетичну основу інформації у хроніці Аноніма Марійка Підгірянка відтворила пісенним стилем – і це сприяло фольклоризації балади, зробило її добре знаною на Закарпатті. Степан Мишанич у збірці «3 гір Карпатських» (Ужгород, 1981) опублікував її як народну пісню.

Поема «Князь Лаборець» Василя Пачовського

Із підзаголовком «Міт Срібної Землі» її вперше опубліковано в 1924 році у львівському «Літературно-науковому віснику» (т. 32, кн. 3-4) із присвятою отцю Августині Волошину. Її включено й до 2-томника збіраних творів В. Пачовського, який вийшов у Америці в 1984 році заходами дітей поета-донська Звенислава (Дзвінки) та сина Бориса.

В основу поеми також покладено легенду про загибель князя Лаборця на березі річки, яка носить його ім'я. Інформацію Аноніма Пачовський сприйняв як казку:

Місяць світить у Карпатах.
А Лаборець-річка грає
По камінням – поколінням
Про їх князя повідає
Казку дивну на весь світ:
Було тому тисяч літ...

Та діяльність легендарного князя Срібної Землі автор змальовує в реальному історичному контексті – як сучасника Олега Віщого (на київському престолі був у 882-912 роках), Лева Му-

дрого (візантійський імператор у 886-912 роках), Симеона Великого (болгарський князь у 893-918 роках)... Лаборець «ставити царство для хорватів вірлооких» – осушує багна, корчує ліс, «засіває доли збіжжям», «добуває з камня сіль»... Його осідок Ужгород Пачовський змальовує великим торговим центром:

Там ідуть купці від греків,
І од німців, із Морави
І купують, що їм треба.

Автор наголошує, що князівство Лаборця перебувало під протекторатом Києва:

Олег, князь великий Руси,
У Києві дзвін той чує,
Племена всі взяв у руки,
Та хорватів не воює,
Бо хорватів один дар
Більший дані од хозар.

Але своїми непоміркованими діями (зрізка прадідівської віри і прийняв християнство, відмовився іти походом разом із Олегом у 891 році на Царгород, проігнорував пересторогу Дажбога не йти на гору Пікуй і не поклонятися носіям зла Чуру і Пеку, довірив владу тівунам і воеводам), привів князівство до загибелі. Пек відібрав чарівний перстень, за допомогою якого знаходили скарби землі і відганяли ворогів. Греки, посварившись із болгарами, покликали проти них угрів, а київський князь Олег пропустив орду, бо

Князь Лаборець дав болгарам
Землю Срібну наче казку,
З ния обрізував галузь –
Піде взяти її Русь!

Пачовський хрещення Лаборця вилучає як спробу греків у такий спосіб поширити свій вплив, підірвати єдність слов'ян.

Лаборець
Був під Олегом орел –

Став болгарський перепел.

Почувши, що угри перейшли через Карпати, Лаборець зрікається християнства, просить у повітруль «силу духа». Двічі перемогли ворога – один раз за допомогою вогню, другий раз силою зброї. Битву із уграми описано стилем «Слова про похід Ігорів»:

Ой вже три дні і три ночі
Летять стріли закалені,
Гримлять мечі об шоломи,
Трицять коп'я об черлені
З криці ковані щити...

Та перемігши ворога, вої Лаборця забули про пильність, понапивалися і поснули... Свіжі сили ворожі влаштували бійню, один князь «вирвався з пекла», домчався до річки Свіржави, та «над нею упав кінч, свідок слави і терпіння». Там і загинув непослідовний у своїй політиці, необачний, але хоробрий князь:

Ані його не побили,
Ані в червти порубали –
Тільки з нього, хороброго,
Живцем серце виривали
І з'їдали по кускам...

Закінчується поема так, як і переказ із хроніки Аноніма:

І дитина кожда скаже:
Його слава не поляже!
Бо Свіржава кришталева
Його ім'я взяла княже,
І леліє у імлі
Казку Срібної Землі...

Казковість поеми не затінує історичну концепцію про минуле, а відтак і майбутнє Срібної Землі: доти вона має захисток, доки не порвала зв'язків із братами по той бік Карпат. Не зайвим буде нагадати, що ця думка вилучалася у художню форму поеми тоді, коли входження руського закарпатського краю до складу Чехословаччини ба-

▲ Меморіальну дошку на честь Федора Головатого було відкрито 30 вересня 2000 року.

– Є у вашому селі якісь служби?

• На жаль, нічого уже не маємо. Хліб розвозить мобільна пекарня. Жителі добираються за покупками та іншими послугами до Ублі або Снини.

– Пані старостко, дякую за розмову. Що би ви хотіли ще розповісти про село, його турботи.

• У минулому році нас постигло нещастя, вилівався наш маленький потічок. Багатьом родинам затошило двори, підвали, але якось ми з цієї біди дісталися. Що ще би ми хотіли зробити? Зону відпочинку, не маємо будинок скорботи. Я би була щасливою, якби розширився туризм, бо ми належимо до Національного парку Полонини, і жителі би дали свої будинки або кімнати до суборенди. Якщо подивитесь кругом, то бачите, що наше село дуже гарне, тихе, створене для відпочинку.

–МК–
Фото М. Камозінова.

гатьма представниками русинської інтелігенції сприймалося як єдино правильне і остаточне вирішення долі Підкарпатської Русі, як тоді називали наше Закарпаття.

Драма «Князь Лаборець» Августина Волошина

Трагізм українських національних змагань у ході Другої світової війни актуалізував трагічні уроки минулого. Коли у 1942 році кабінет театрального мистецтва Інституту народної творчості у Львові оголосив конкурс на крашу п'єсу для аматорських гуртків, Августин Волошин узяв участь у ньому, написавши історичну драму про князя Лаборця. Журі конкурсу відхилило п'єсу, бо знайшло в ній «деякі недотягнення під оглядом літературно-мистецьким і сценічним». Машинописний текст п'єси розшукав відомий літературознавець Олекса Мишанич і включив її до упорядкованого ним першого зібрання творів Августина Волошина, що вийшло у світ у 1995 році в ужгородському видавництві «Гражда».

Августин Волошин так визначив жанр свого твору: «Історична драма з ІХ століття на чотири дії». Крім назви «Князь Лаборець», автор дав і уточнюючий підзаголовок: «Послідній володар самостійної «Країни русинів» (Marchiae Ruthenorum)». Події тисячолітньої давності нагадували про трагедію Карпатської України у березні 1939 року, коли порив русинів-українців до самостійності утопили в крові далекі потомки тих угрів, котрих під стіни Ужгородського замку привів Арпад. Августин Волошин як Президент Карпатської України із позицій свого гіркого досвіду відтворював перебіг подій у часи князювання легендарного Лаборця.

Іван Сенько
«Від часів Лаборця до сьогодні»,
Ужгород, 2012, стор. 7 – 42.
(Далі буде.)

СНП в періодиці

У період Словацького національного повстання газета *Za svobodné Československo* (6.9.1944, 1(23), 4, s. 4) сповіщала так:

Перед бурєю

Весь серпень героїчні словацькі партизани безперервними бойовими діями виводили з ладу німецький військовий транспорт. Вони підірвали залізничний міст у Вранові, Лодині, на лінії Орлів-Плавеч-Пряшів у Східній Словаччині. Під час нападу на станцію Маргецани знищили 3 німецькі військові ешелони і ще один в тунелі в Кральованах. Потім були напади на залізничні станції Врутки і Турч. Св. Мартин. Словацький народ не міг змиритися з тим, що через його рідну землю перевозили зброю проти червоноармійців.

З лісів і гір вийшли партизани

Коли в останні дні серпня зрадницький уряд Братислави закликав злочинних німецьких банд до Словаччини і повністю віддав країну під владу Гітлера, гнів словацького народу вилився у відкрите повстання проти загарбників і зрадників. З лісів і гір вийшли великі загоны патріотів, партизанів, до яких приєдналися словацькі гарнізони. У Турч. Св. Мартині танкісти з казарм вийшли на допомогу партизанам, артилеристи, які боролися в Жиліні проти німецького вторгнення. Об'єднані сили партизанів і військ, до яких на кожному кроці приєднувалися всі люди зі зброєю в руках, просулися через Поваж'є аж до Ліптовського Св. Мікаїлаша, Левочі та Списської Нової Весі, звідки місцеві німці з страхом втекли на польську територію.

Вся Словаччина проти німців і зрадників

У своєму опорі проти німців і зрадників словацький народ повністю об'єднаний. Сьогодні в Словаччині немає різниці між євангеліками і католиками, а маса простих членів партії Глінки об'єднані з комуністами і соціалістами, які вийшли з підпілля.

Армія пліч-о-пліч з народом

Солдати лише чекали, коли народ покличе їх на боротьбу з німцями. Коли партизани повідомляли, що в такий-то час вони підтягнуться до гарнізонів словацької армії, солдати словацької армії були вже готові, вітали партизанів і починали озброювати цивільне населення. На аеродромі весь гарнізон, протиповітряна оборона і т.д. разом з усіма запасами бензину, боєприпасів та інших матеріалів переходили до партизанів, чий патруль вже чекали на них.

Проголошення свободи в Батизівцях

Наш спеціальний кореспондент був очевидцем проголошення свободи і Чехословацької Республіки у великому селі Батизівці поблизу Попраду. Рівно о 5 годині, як і було оголошено заздалегідь, партизани в'їхали в село, яке вже було прикрашене чехословацькими державними прапорами. На площі зібралось населення, робітники, які припинили роботу, місцеві торговці та чиновники. Коли партизани в'їхали на площу, їх зустріли захоплені вигуками. Тоді було розбито народний табір. На ньому виступали представники Революційного національного комітету, який вперше вийшов з підпілля, промовці від партизанів та з лав місцевого населення. Революційний національний комітет перебрав владу в свої руки.

Як в цьому селі, так було в усіх містечках і селах Словаччини.

Дух боротьби проти німців і зрадників об'єднав усю Словаччину.

Переклад зі словацької мови:

-мі-

Сторінки минулого (114)

ВРБНИЦЯ – VRVNICA (окр. Михалівці)

З-поміж земплінських сіл, про які в літературі знаходимо згадку про присутність руської (української) людності, виділяється південноземплінське село Врбниця, що знаходиться по сусідству з такими селами, як Жбинці, Шамудівці, Дубравка, Лашківці. У згаданих селах, в тому числі у Врбниці, поруч себе жили люди різних національностей і віросповідань. Перепис населення ЧСР 1930 року дає нам інформацію про національний і релігійний склад населення південного Земплина. Разом з римо-католиками тут проживали греко-католики, православні, євангеліки авсбурзького віросповідання, реформати, юдеї та ін. Хоч у всіх селах південного Земплина проживали віряни церкви східного обряду (українські історики і мистецтвознавці дають перевагу терміну греко-руська церква), лише в небагатьох з них жителі зголошувались до руської національності (ruskej národnosti), як їх наводять перепис населення 1930 року: Михалівці (192), Дубравка (12), Фалкушівці (8), Лашківці (19), Марківці (8), Поздишівці (63), Старе (15), Трговище (14), Жбинці (6) та ін. У більшості сіл південного Земплина переважали і подекуди й сьогодні переважають греко-католики над римо-католиками або над віруючими інших конфесій.

Як зазначає місцева хроніка, у Врбниці знайшли місце проживання переселенці з північних сіл Східної Словаччини та Галичини, які тут придбали для себе землю і будинки. Вони принесли із собою християнство східного обряду. Хроніка села наводить такі прізвища переселенців: Челушняк, Білець, Варґа. Еґрі, Юґас, Кундрек та ін.

Згадку про присутність у Врбниці переселенців з Галичини або з північних сіл знаходимо в історика О. Петрова (Sborník Fr. Pestyho Helység névtára [sic]–Seznam osad

v Uhrách z r. 1864-65, jako Pramen historicko-demografických údajů o slovenských a karpatoruských osadách, Praha, 1927). Він пише, що стародавні родини у Врбниці були малярські і додає, що «нові переселенці слов'янської (тоти) мови є з Польщі і Вишньої Мадярщини».

Історик Ф. Уличний пояснює назву села від слова vřba. Віруючим церкви східного обряду назва села Врбниця нагадує церковне свято Вербниця, яке святкують за тиждень до Пасхи, у неділю – вхід Господній в Єрусалим. У 15-17 століттях село належало місцевим землевласникам.

Я. М. Корабинський (стор. 190) наводить такі назви села: Fűseschéř i Fesar.

Краєзнавчий словник сіл Словаччини наводить назву села в історичному розвитку: Fyzezer (1330), Fizeser (1337), Fésar (1773), Fissarowce (1808), Fišar (1920), Vřbnica (1948); помалярські Fűzessér. Угорську назву села Ф. Уличний пояснює (fuzes – верба, ég – джерело, струмок) і, безсумнівно, виникла в поміщицькому середовищі, оскільки в околицях не було угорського кріпосного населення.

Іван Дулишкович зачисляє жителів села переважно до малярів (див. «Исторические черты Угро-Русских», Унгар, 1874, стор. 140).

В роботах істориків не зустрічаємо відомості про існування старої школи у Врбниці, хоч в сусідніх Жбинцях старі люди (як наведено у хроніці села Жбинці) за традицією називали народну школу руською. Цитуємо: «Kulturný dom, v ktorom bola niekedy škola (národná i ruská ako ju volali starí ľudia) bola majetkom pravoslávnej cirkvi».

Вперше Врбниця згадується у 1330 році. У 1715 році налічувало 22 покинутих і 2 заселені домогосподарства, у 1787 році – 39 будинків і 358 жителів, у 1828 році – 49 будинків і 368 жителів. Жителі займалися землеробством і вівчарством.

Кінцем 19 ст. хроніка села ре-

зак (95). Народився 14.12.1856 р. у Пакошіві Стропківського округу.

19.10.1919 р. – народився у Вишніх Чабинах Меджилабірського округу учитель Степан Густяк (105). За співпрацю з партизанами арештований гестапо і засланий в концтабір. Застрелений 20.4.1945 р. під час евакуації табору.

21.10.1964 р. – помер український композитор, керівник Українського народного хору, Григорій Верьовка (60). Народився 25.12.1895 р.

22.10.1919 р. – народився словацький художник і графік Вінцент Гложник (105). Помер 10.12.1997 р.

23.10.1924 р. – народився літературознавець, критик Василь Микитась (100). Помер 20.3.1999 р.

24.10.1949 р. – загинув український письменник Ярослав Галан (75). Народився 27.7.1902 р.

24.10.1934 р. – народився в Кленовій Снинського округу педагог, фізик, колишній продекан Вищої технічної школи в Кошицях Іван Веґе (90). Помер 14.5.1993 р. в Кошицях.

27.10.1914 р. – помер літератор, громадський діяч, винахідник Йосиф Ливчак (110). Народився 16.5.1840 р.

27.10.1929 р. – народилася педагог, культурно-освітній діяч Ніна Закутянська (95). Померла 17.10.2004 р. у Свиднику.

Календар

1.10.1859 р. – народився учитель, громадський діяч Євменій Сабов (165). Помер 1.11.1934 р.

1.10.1904 р. – народилася чеська перекладачка творчості українських прозаїків Властимила Абжолтовська (120). Переклала на чеську мову твори Юрка Бороліча, Остапа Вишні, Марка Вовчка, Олеса Гончара, Євгена Гуцала, Олександра Довженка, Юрія Щербача та ін. Померла 11.6.1995 р.

1.10.1989 р. – помер у Пряшеві педагог, хормейстер Юрій Цимбора (35). Народився 6.6.1919 р. у Свиднику.

2.10.1909 р. – народилася словацька письменниця Марґіта Фігулі (115). Померла 27.3.1995 р.

4.10.1934 р. – помер у Пряшеві церковний та культурно-освітній діяч Еммануїл Бігарій, один із засновників українського товариства «Просвіта» (90). Народився 14.12.1854 р. в Белжі Кошицького округу.

4.10.1909 р. – народився в Белжі Кошицького округу професор Греко-католицької семінарії і гімназії в Пряшеві, доцент Педагогічного УПІШ Йосиф Рац, канд. наук (115). Помер 20.9.1984 р. в Кошицях.

5.10.1844 р. – народився письменник, видавець і редактор Євгеній

Фенчик (180). Помер 5.12.1903 р. 5.10.1909 р. – народився в с. Новоця на Лемківщині (зараз Польща) український поет Богдан Ігор Антонич (115). Помер 6.7.1937 р.

6.10.1914 р. – народився герой СНП Людовіт Кукореллі (110). Загинув героїчною смертю поблизу Габури на Лабірщині 24.11.1944 р.

6.10.1944 р. – першими вступили з визвольними боями на територію Чехословаччини на Дуклі частини 1-го Чехословацького армійського корпусу (80).

7.10.1769 р. – народився у Вишній Ольшаві Стропківського округу правник, педагог, перший ректор Петербурзького університету Михайло Балудянский (255). Помер 15.4.1847 р. в Петербурзі.

9.10.1904 р. – народився український поет Микола Бажан (120). Помер 23.11.1983 р.

10.10.1889 р. – народився український поет і літературознавець Михайло Драй-Хмара (135). Загинув в радянському концтаборі 19.1.1939 р.

10.10.1929 р. – народився в Пряшеві публіцист, головний редактор газети «Нове життя», громадсько-культурний діяч Людвіг Галушка (95). Помер 21.11.2006 р.

11.10.1914 р. – народилася словацька художниця Марія Медвець-

ка (110). Померла 23.4.1987 р. 13.10.1994 р. – помер в Дечині (ЧР) письменник Льво Боднар (30). Народився 8.8.1921 р. у Великому Березному на Закарпатті.

14.10.1894 р. – народився чеський художній фотограф і народознавець Карел Плічка (130). Фотографував Каміонку, Великий Липник, Малий Липник, Страняни, Орябину, Шамброн, Вишній Мирошів, Нижній Мирошів, Корейвіці. Частий гість Свята пісні і танцю українського населення у Свиднику. Помер 6.5.1987 р.

16.10.1969 р. – помер чеський вчений, дослідник культури Закарпаття Флоріан Заплетал (55). Завдяки його зусиллям декілька дерев'яних церков Закарпаття, яким загрожувало знищення, перевезено до Чехії та Моравії, де вони збереглися донині. Народився 10.6.1884 р.

17.10.1814 р. – народився поет, учений, громадський діяч Яків Головацький (210). Помер 13.5.1888 р.

18.10.1874 р. – народився словацький письменник і драматург Йозеф Греґор-Тайовський (150). Помер 20.5.1940 р.

18.10.1919 р. – 105-річчя заснування Університетської бібліотеки в Братиславі.

19.10.1929 р. – помер у Пряшеві письменник, церковний діяч Іван Ки-

еструє поселення двох ромських родин, яких сюди запросили власники тутешніх панських курій. З того часу в селі поступово зростала кількість жителів ромської національності.

Римо-католицький костел побудований в 1780 році. На той час приход належав до приходу-матері в Будківцях, від 1795 році – до приходу в Жбинцях.

В 1650 – 1654 рр. тут перебував Ян Амос Коменський. Напевно, був гостем одним із землевласників, ймовірно, Юрія І Ракоці, який тут від 1598 року мав свої маєтки і курюю (резиденція шляхти).

В 1865 – 70 рр. тут було 8 угорських землевласників, інші жителі не мали своєї землі і були кріпаками, працювали на землі землевласників. Через це в селі стан населення не був стійким. Після Першої світової війни, коли було конфісковано землю багатіїв, через різні спекуляції лише частина землі опинилась в руках місцевих жителів, значна частина землі була в руках жителів навколишніх сіл.

За пошуками роботи частина жителів емігрувала в США. Після повернення купували землю і побудували в селі будинки. Через маєтки часто виникали конфлікти між селянами.

Перед 1932 роком, коли була побудована школа у Врбниці, діти римо-католицького віросповідання навчалися в Жбинцях, греко-католицького – в Греко-католицькій школі в Жбинцях.

1 лютого 1932 року розпочалося навчання в школі. В одному класі навчалось 85 дітей. Школа була розміщена в будинку колишньої корчми. В 1941 – 1942 рр. була побудована нова школа. Спочатку називалася Сільська народна школа (Obecná ľudová škola), в 1940 р. – римо-католицька і греко-католицька народна школа.

У переписах населення сліди руської (української) у Врбниці зчезають, але про їх сліди говорять, що багато вірян заявляють про свою належність до християн східного обряду.

Ось декорі статистичні дані: 1880 рік: 309 жит., 268 слов., 40 мад., 1 немовл., 150 р.-кат., 69 гр.-кат., 19 еванг. а.в., 26 реформ., 45 юд.; 1890 рік: 349 жит., 254 слов., 52 мад., 20 нім., 23 ін., 156 р.-кат., 102 гр.-кат., 69 реформ., 22 юд.; 1900 рік: 329 жит., 288 слов., 17 мад., 22 нім., 2 ін., 142 р.-кат., 106 гр.-кат., 33 еванг., а.в., 30 реформ., 18 юд.; 1910 рік: 344 жит., 304 слов., 11 мад., 28 нім., 1 ін., 151 р.-кат., 121 гр.-кат., 14 реформ., 30 еванг. а.в., 28 юд.; 1930 рік: 386 жит., 350 слов., 2 мад., 11 евр., 141 р.-кат., 169 гр.-кат., 23 еванг. а.в., 41 реформ., 11 юд., 1 інш. або без віросп.; 2011 рік: 931 жит., 614 слов., 1 мад., 251 ром., 5 чех., 60 невт., 931 жит., 199 р.-кат., 46 гр.-кат., 585 правосл., 16 еванг. а.в., 2 реформ., 12 свідки Єгов., 3 без віросп., 68 невт.; 2021 рік: 1194 жит., 1148 слов., 1 мад., 5 ром., 2 чех., 38 невт., 95 без віросп., 220 р.-кат., 14 еванг. а.в., 71 гр.-кат., 1 реформ., 699 правосл. (58,54%), 8 свідки Єгов., 8 христ. общ., 5 апост. церква, 20 інш. або неточно встан. церкви, 6 інш., 47 невт.

Більшість жителів села тепер складають роми.

-мі-

НОВЕ ЖИТТЯ

NOVE ŽYTŤA KULT MINOR

zahranicia prijima: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: info@slovalt-gtg.sk. Počítačová sada NITECH s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 74. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Náklad: 450 ks. Ročné predplatné 12,50 € Štvrťročné predplatné 3,125 € Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s.. Stredisko predplatného tlačie: Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: info@slovalt-gtg.sk. Počítačová sada NITECH s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

НОВЕ ЖИТТЯ

Міроslав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на прохання автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.

Видає Союз русинів-українців СР.

Рік видання 74. Головний редактор Міроslав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на прохання автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.